

Achttiende-eeuwse T-boerderij in Overlangel herbouwd

'ELK EINDE IS EEN NIEUW BEGIN'

IN 2012 BRANDT EEN ACHTTIENDE-EEUWSE T-BOERDERIJ AAN DE MAASDIJK 4 IN OVERLANGEL VOLLEDIG AF. DAARMEE GAAT EEN GEMEENTELIJK MONUMENT VERLOREN. DE BEWONERS, HET KUNSTENAARSECHTPAAR JOANIKA EN BØRGE RING, WILLEN DE BUITENSCHIL IN OUDE STIJL HERBOUWEN. VOOR DE BINNENKANT HEBBEN ZE ANDERE PLANNEN.

Tekst | Els Arends

Fotografie | Petra Appelhof, familie Ring

De buitengevels zijn naar oud boerengebruik geslemp

Dit verhaal begint op 1 februari 2012, vroeg in de middag. Het is koud en stormachtig. De vlammetjes in de haard zijn anders dan anders. Joanika Ring vertrouwt het niet en gaat op de dijk kijken naar de schoorsteen. Net naast de schoorsteen kringelen kleine rookwolkjes omhoog. Meteen belt ze 112. Vlak daarna schieten vlammen over het rieten dak, de boerderij staat direct in lichterlaaie.

Na de brand wordt Van Dinther Bouwbedrijf b.v. gevraagd om een prijs voor herbouw te bepalen voor de verzekering, in vakjargon de '1-seconde-voor-de-brand'-prijs. De familie Ring kiest voor Van Dinther, omdat hun boerderij sinds 2008 de status van gemeentelijk monument heeft, onder andere vanwege de ruimtelijke inbedding langs de dijk. Het bouwbedrijf is van beide markten thuis. Zowel met restauratie van monumenten als met nieuwbouw heeft het ruime ervaring.

De gemeente eist, zoals verwacht, dat de buitenkant hetzelfde moet worden als in de oude situatie. 'Om tot een mooie, monumentale detaillering te komen, hebben we de foto's van de oude boerderij en die van de ruïne goed bestudeerd', vertelt Joost van Haren, projectleider bij Van Dinther Bouwbedrijf b.v. 'Van de oude boerderij was niets meer over, zelfs de estriken verpulverden zo in je hand.'

Monumentaal en verrassend

De buitenschil krijgt haar monumentale voorkomen én voldoet aan de eisen van deze tijd, bijvoorbeeld ten aanzien van de isolatie. De ramen met roede-verdeling zijn klassieke twaalf-, zes- of negenruiters. De nokvorsten zijn naar authentiek voorbeeld en de buitengevels zijn naar oud boerengebruik geslemp: om ze waterdicht te maken is met een handveger dunne metselspecie aangebracht. De baksteen en voegen blijven zichtbaar, wat een levendig effect geeft. De gebruikte stenen zijn dan wel machinaal gemaakt, maar naar de vorm van een originele handvormsteen.

Al snel na de brand besluiten Joanika en Børge Ring voor wat betreft de binnenkant niet te streven naar een exacte kopie van hun oude huis. 'De oude boerderij was vrij donker', vertelt Joanika. 'De buitenmuren waren een meter lager. Het voorhuis aan de dijk, ongeveer eenderde van het hele pand, ligt op het zuidoosten. De deel op het noorden, die zo'n tweederde van het huis beslaat, kreeg met alleen de kleine stalraampjes maar weinig licht.' In de nieuwe situatie is deze verhouding omgedraaid. Tweederde van de boerderij, voorhuis en een stuk van de deel, is één grote ruimte geworden, zonder verdieping erin. Met de dakramen in de kap en alle

Pagina 52-53 | De Maasdijk in Overlangel. Rechts de herbouwde boerderij van de familie Ring.

Linksboven | Aanzicht van de deel met de bijzondere, ronde trap, gerealiseerd met het plooibare materiaal stucanet. Joanika: 'Een rechte trap zou het heel streng en koud hebben gemaakt. De ronde vorm verzacht de vierkante ruimte.'

Midden en rechtsboven | Detailopnamen van het exterieur: de aansluiting van het rieten dak op de nokvorsten en een stalraam. Beiden gereconstrueerd na bestudering van oude foto's. Rechterpagina | De herbouwde boerderij met rechts het voorhuis, links de deel en uiterst links de dwarsdeelschuur die de brand overleefde.

'Zelfs de estriken verpulverden zo in je hand'

Foto | Jan van den Nieuwenhuijzen

De gevolgen van een brand zijn meestal niet alleen materialistisch. De brand in het huis van Joanika en Børge Ring verwoestte ook hun dierbare herinneringen. Bronzen beelden van Joanika en de Oscar van Børge werden gesmolten in de puinhopen teruggevonden. De Oscar won Børge in 1985 voor zijn animatiefilm Anna en Bella.

Tips om brand te voorkomen

Uit recente cijfers van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed blijkt dat de afgelopen zes jaar maar liefst 228 branden hebben gewoed in rijksmonumenten! Herenhuis vroeg Simon Kadijk, directeur van monumentenverzekeraar Donatus, tips om brand te voorkomen.

- 1) Laat met name in gebouwen met oude installaties regelmatig de elektrische installaties controleren door een Uneto/VNI erkend installatiebedrijf.
- 2) Zet op buitenterreinen geen verplaatsbare containers met brandbaar afval of stapels pallets in de nabijheid van het pand.
- 3) Heeft het huis een rieten dak? Gebruik dan bij houtgestookte kachels een vonkenvanger.

- 4) Stook in openhaarden en houtkachels alleen (droog) hout en geen andere zaken zoals papier en afval.
- 5) Let bij brandgevaarlijke werkzaamheden op de beschikbaarheid van blusmiddelen.
- 6) Plaats stand-alone rookmelders op belangrijke plaatsen zoals de gang waar de slaapkamerdeuren op uit komen, werkplaats en hobbyruimte.

andere venstervlakken baadt de ruimte in een zee van licht. De overgang in het dak van voorhuis naar deel is nu prachtig in het zicht. Om de overkapping zonder tussenverdieping mogelijk te maken is een enorme staalconstructie gebouwd met profielen van zo'n zesendertig centimeter. De muren zijn bijna een halve meter dik, omdat de stalen profielen erin verwerkt zijn. Aan de achterkant van de deel zijn op de begane grond een slaapkamer, werkkamer en badkamer geplaatst. Op de verdieping bevinden zich drie Bed & Breakfast kamers met ieder een eigen badkamer. De scheidingswand tussen de open, grote ruimte oogt als een mozaïek van ronde vormen met als eyecatcher een bijzondere ronde trap naar boven.

Dijkzone en andere perikelen

Het bouwproces verloopt schoksgewijs, niet in de laatste plaats door de dijkligging van de boerderij. Van 1 oktober tot 1 april mag in dijkzones niet gegraven worden. De dijkzone reikt tot vijftig meter van het dijklichaam. De miscommunicatie tussen gemeente en waterschap is de oorzaak van een andere vertraging. Als in april 2013 de nieuwe fundering al bijna gereed is, wordt de bouw stilgelegd. Het waterschap blijkt eisen te stellen aan de precieze situering van de boerderij. Dit orgaan kan beslissingen van de gemeente uit veiligheidsoverwegingen overrulen. Het huis moet vijf meter verderop gebouwd worden. De al aangelegde fundering moet weer uitgegraven en volgestort worden. Bovendien moet het huis óp de grond komen. Voor funderingen mag namelijk niet meer in het dijklichaam gegraven worden. Hierdoor ligt het nieuwe huis een stuk hoger en niet in de teen van de dijk zoals het oude huis.

Eind goed al goed

Nu, ruim tweeënhalf jaar na de brand, staat er weer een prachtige boerderij aan de Maasdijk 4 in Overlangel. Een volledig nieuwe boerderij met een authentieke uitstraling. Een gebouw dat voldoet aan de eisen van de huidige tijd en in de detaillering de sfeer heeft van een monument. Het motto op de website van de Rings is waargemaakt: 'Elk einde is een nieuw begin.' ■

Het hele bouwproces is door Joanika Ring op de voet gevolgd en vastgelegd in duizenden foto's, die te zien zijn op www.maasdijk4.nl

Pagina 56-57 | De grote ruimte met prachtige lichtinval door de vele ramen, die speels over de muur verspreid lijken maar in werkelijkheid precies op de plekken zitten waar ze in de oude boerderij ook zaten. De dakramen in de kap van het voorhuis zijn een compromis. De haard is ontworpen door de Rings zelf en gemaakt door Van Dinther.

De boerderij heeft de sfeer van een monument

Vakgroep Restauratie

Van Dinther Bouwbedrijf B.V. is aangesloten bij de Vakgroep Restauratie, de landelijke branchevereniging van erkende restauratiebouwbedrijven. De zesendertig leden van de Vakgroep Restauratie nemen samen tweederde van de restauratiebouwproductie in ons land voor hun rekening, variërend van onderhoud en restauraties van woonhuizen tot herbestemmingen van fabriekscomplexen en kerken. De Vakgroep zet zich al ruim dertig jaar in voor het waarborgen van kwaliteit, innovatie, het behoud van ambachtelijk vakmanschap en treedt op als belangenbehartiger en gesprekspartner binnen de restauratie- en monumentenwereld. De leden van de Vakgroep Restauratie voldoen aan strenge kwaliteitsnormen, zie ook www.vakgroeprestauratie.nl

Voor meer informatie over Van Dinther bouwbedrijf:
www.bouwbedrijfvandinther.nl

**Vakgroep
Restauratie**

Partners in restauratie,
onderhoud en herbestemming